

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till ju.L5@regeringskansliet.se

Ju2026/00322

Yttrande över betänkandet Straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar (SOU 2026:13)

1. Övergripande synpunkter

Attunda tingsrätt har granskat betänkandet utifrån de intressen som tingsrätten och de allmänna domstolarna ska bevaka.

Tingsrätten vill först vara tydlig med att det inte ifrågasätts att kraftfulla lagstiftningsåtgärder krävs för att kunna hantera en växande organiserad – och även systemhotande – brottslighet. Det förslag som utredningen har presenterat framstår dock som en mycket stor utvidgning av det straffbara området. Samtidigt framstår den föreslagna lagstiftningen som oklar, vag och utomordentligt svårtillämpad. Det är inte ens överblickbart vilket resultat som lagstiftningen kan komma att leda till.

Därtill pågår för närvarande ett stort antal andra reformer på det straffrättsliga området. Dessa reformers förhållande till den här föreslagna lagstiftningen har över huvud taget inte analyserats. Detta trots att uppenbara beröringspunkter finns. Det gäller bland annat den straffskärpningsregel om dubbla straff för gängrelaterad brottslighet som är förestående.

Tingsrätten bedömer att föreslaget – som det nu ser ut – knappast uppfyller de krav på tydlighet och förutsebarhet som ska gälla för straffrättslig lagstiftning. Utredningsunderlaget är inte klargörande. Tingsrätten avstyrker därför förslaget i dess nuvarande form.

Tingsrätten redogör här särskilt för några av de brister som identifierats.

2. *Behovet av det föreslagna straffansvaret*

Tingsrätten ifrågasätter inte det generella behovet av att straffrättsligt komma åt olika former av deltagande och samröre med kriminella nätverk som inte träffas av dagens lagstiftning. Tingsrätten anser dock att den behovsanalys som utredningen har gjort är tunn och i något avseende överspelad.

Utredningen har tagit upp vissa exempel från rättstillämpningen som ska visa att det finns ett behov av ett utökat straffansvar vid sidan av de osjälvständiga brottsformerna i 23 kap. brottsbalken. Bland annat har det med hänvisning till en hovrättsdom gjorts gällande att det inte är straffbart som stämpling till mord att till en större krets på en chatt-applikation utbjuda ett morduppdrag mot betalning. Tingsrätten kan konstatera att Högsta domstolen i dom den 24 februari 2026 ändrade hovrättens dom och dömde för stämpling till mord (*rättsfallet Mordstämplingen – B 5693-25*).

Enligt utredningen följer det vidare av en hovrättsdom (Svea hovrätt den 28 februari 2024 i mål B 15351-23) att det är straffritt att boka en taxiresa åt en skytt *efter* det att ett mord har begåtts, eftersom detta inte utgör en medhjälpsgärning. Tingsrätten ifrågasätter utredningens bedömning. Enligt tingsrätten borde ett sådant agerande utgöra skyddande av brottsling enligt 17 kap. 11 § brottsbalken. Något sådant åtal prövades dock inte.

Tingsrätten är sammantaget av uppfattningen att flera av de exempel som utredningen lägger till grund för sin behovsbedömning redan täcks av existerande straffrättslig lagstiftning. Det förefaller framför allt vara bevisproblem som motiverar utredningens slutsats. Som utredningen själv konstaterar är detta dock sällan skäl nog för straffrättslig lagstiftning.

Den föreslagna lagstiftningen kan dessutom förväntas träffa andra beteenden som redan idag är straffbara enligt särskilda straffbud i brottsbalken eller specialstraffrätten.

Tingsrätten anser därför att utredningsunderlaget brister i sin analys av vilka straffvärda beteenden som bör omfattas av en ny lagstiftning, vilket kan ha bidragit till de oklara förslagen.

3. *Kriminell sammanslutning*

Tingsrätten instämmer i utredningens bedömning att det bör införas en definition av en kriminell sammanslutning, om den föreslagna lagstiftningen ska genomföras. Den definition som utredningen presenterar framstår dock som utomordentligt lös, oprecis och svårtillämpbar.

Tingsrätten ifrågasätter särskilt att det inte uppställs något krav på varaktighet för att en kriminell sammanslutning ska anses föreligga.

Definitionen framstår därför till och med som bredare än som var avsikten enligt direktiven till utredningen. Tingsrätten har förståelse för att det inte kan ställas allt för höga krav på en kriminell sammanslutnings organisation för att lagstiftningen ska bli effektiv mot den organiserade brottsligheten. Samtidigt bör lagstiftningen ta sikte på en samverkan som har någon form av varaktighet för att kunna tillämpas och fylla sitt syfte.

Tingsrätten anser vidare att definitionen av vad som ska anses vara allvarlig brottslighet är alldeles för oklar. Den definition som utredningen presenterar i motiven spretar åt alla håll och avviker dessutom från den definition som används i andra sammanhang. Tingsrätten förordar att en definition av begreppet införs i lagtexten i stället för att ha svårtillämpade resonemang i förarbetena.

4. *Deltagande i och samröre med en kriminell sammanslutning*

De föreslagna brottsbeskrivningarna för deltagande i och samröre med en kriminell sammanslutning är mycket vida. Det framstår därför som utomordentligt svårt att förutse vilka handlingar som beskrivningarna kommer att träffa. Detta gör sig särskilt gällande för det föreslagna deltagandebrottet. Eftersom utredningen inte lyckats i sin analys av vilka straffvärda beteenden som bör omfattas av en ny lagstiftning blir detta mycket besvärande.

Tingsrätten kan i alla fall konstatera att flera av de handlingar som kan förväntas träffas av den föreslagna lagstiftningen är straffbara redan idag. Detta gäller särskilt det föreslagna samröresbrottet som bland annat straffbelägger att ta befattning med narkotika. Här vill tingsrätten särskilt peka på att utredningen föreslår en annan betydelse av ”ta befattning med” än den som gäller enligt narkotikastrafflagen. Om uttrycket ska ha en annan betydelse än i exempelvis narkotikastrafflagen anser tingsrätten att det måste framgå av lagtexten.

Som utredningen konstaterar kommer en person inom ramen för sitt deltagande i – eller samröre med – en kriminell sammanslutning att kunna begå även andra straffbara gärningar. Enligt utredningen ska frågan om personen i sådana fall ska dömas för ett eller flera brott avgöras med tillämpning av principer för brottskonkurrens. Enligt utredningen borde det sällan bli fråga om att konsumera den andra brottsligheten eftersom straffbuden normalt har olika skyddsintressen.

Tingsrätten ifrågasätter utredningens rättsliga analys i denna del. Självfallet kan den föreslagna lagstiftningen delvis ha andra skyddsintressen än de straffbud som lagstiftningen kan komma att överlappa. Samtidigt kan det uppstå situationer där gärningsomständigheterna är exakt desamma. Ett

exempel är att man tar befattning med vapen eller narkotika på ett sätt som är kriminaliserat i dag och även omfattas av den föreslagna lagstiftningen. Det är svårt att se att en domstol – utan direkt lagstöd – skulle döma för båda brotten i konkurrens. Dessutom tillkommer här den förestående straffskärpningsregeln om dubbla straff för gängrelaterad brottslighet, vars skyddsintresse borde vara detsamma som den nu föreslagna lagstiftningens.

Tingsrätten anser att konkurrensfrågorna – med nuvarande utredningsunderlag – riskerar att bli praktiskt mycket svårbedömda. Därför kan det ifrågasättas om lagstiftningen kommer att bli effektiv. Det kan därtill ifrågasättas om det överhuvudtaget är motiverat med ett överlappande straffansvar. Tingsrätten anser att den föreslagna lagstiftningen i stället borde utformas så att den kompletterar den befintliga lagstiftningen, vilket tingsrätten också uppfattat vara den ursprungliga tanken.

5. Konsekvenser

Tingsrätten instämmer i bedömningen att de föreslagna ändringarna bör innebära påtagliga kostnader för de allmänna domstolarna som inte kan täckas inom befintliga budgetanslag. Tingsrätten anser dock att de allmänna domstolarna måste tillföras medel utöver vad som föreslås i betänkandet. Vidare bör medelstildelningen ske före den 1 januari 2028.

6. *Sammanfattning*

Sammanfattningsvis anser tingsrätten att den föreslagna lagstiftningen inte uppfyller de krav på tydlighet och förutsebarhet som gäller för straffrättslig lagstiftning. Den riskerar därför att komma att medföra uppenbara tillämpningsproblem för åklagare och domstolar. Om den föreslagna lagstiftningen ska genomföras efterfrågar tingsrätten därför en tydligare utformning. Det gäller såväl definitioner av de centrala begreppen som de särskilda brottsbeskrivningarna.

Detta yttrande har beslutats av tingsrätten i sammansättning av lagmannen Anders Dereborg, chefsrådmannen Klas Reinholdsson, rådmannen Ann Medioni och tingsfiskalen Ida Mossberg, även föredragande.

Anders Dereborg

Ida Mossberg